

саме психологічного насилля також залежить від механізмів захисту жертв державою, які на жаль, не є дієвими.

До прикладу, якщо брати до уваги міжнародний досвід, то там захист є дієвим та виправданим. Так у Іспанії використовують браслети з GPS маячком, і працівники поліції можуть моніторити відстань між жертвою і кривдником [2].

У сусідній Польщі існує закон від 2010 року «Про протидію злочинам в сім'ї» який досить схожий із вітчизняним законом. Там чітко прописані заходи протидії та терміни впровадження заходів по боротьбі з психологічним насиллям, які активно діють і позитивно впливають на зменшення домашнього насилля [4].

Саме тому, з огляду на вищевказане можна зробити висновок про те, що новий закон у сфері домашнього насильства дійсно чітко та ґрунтовно описує значення та види домашнього насильства та розширив коло суб'єктів їх здійснення. Попри це дієвість їх впровадження не можна оцінити в повній мірі, адже механізми захисту та їх виявлення є досить хиткими. Саме тому, тільки врахування міжнародного досвіду та чітко вироблені часом державні заходи по виявленню, протидії та захисту жертв психологічного насильства можуть сприяти розвитку даного інституту.

Література

1. Закон України «Про запобігання домашнього насильства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
2. Домашнє насильство: кого і за що карає закон? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/29000805.html>
3. Український інститут соціальних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20051801493>

УДК 343.373(043.2)

Дудоров О.О., д.ю.н., професор,
Луганський державний університет внутрішніх справ
імені Е.О. Дідоренка, м. Сєвєродонецьк, Україна

ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

1. Стаття 210 Кримінального кодексу України (далі – КК), яка передбачає відповідальність за нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без

встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, на перший погляд, є відображенням ст. 17 Конвенції ООН проти корупції «Розкрадання, привласнення або інше цільове використання майна державною посадовою особою». Однак описання складу згаданого злочину, на відміну від конвенційної норми, не вказує на мету одержання неправомірної вигоди для суб'єкта злочину, іншої фізичної або юридичної особи. До того ж вчинення злочину, передбаченого ст. 210 КК, може лише створювати передумови для розкрадання відповідним суб'єктом певного майна. Суспільна небезпека аналізованого злочину визначається головним чином посяганням на бюджетну систему в частині встановленого порядку виконання державного й місцевих бюджетів за видатками і кредитування з бюджету.

Віднесення розглядуваного злочину до числа корупційних (примітка ст. 45 КК) формально унеможливорює звільнення особи, яка вчинила злочин, передбачений ч. 1 ст. 210 КК (злочин невеликої тяжкості) від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, передачею на поруки, зміною обстановки, а також від відбування покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 75 КК). Проте положення про пріоритетність при здійсненні правосуддя принципу верховенства права (ст. 129 Конституції України) дозволяє підійти до вирішення питання про застосування кримінально-правового заохочення щодо порушників бюджетного законодавства інакше. Згаданий принцип передбачає протиставлення судової правотворчості принципу законності у тих виключних випадках, коли закон сам по собі чи при його застосуванні в конкретній ситуації породжує явну несправедливість. З огляду на сказане, не виключається застосування статей КК, що містять застереження «крім корупційних злочинів», щодо осіб, які вчинили вказані у примітці ст. 45 злочини, – якщо ці злочини не містять обов'язкових ознак корупційного правопорушення та корупції, у зв'язку з чим особи, які вчинили такі діяння, всупереч буквальному тлумаченню примітки ст. 45 КК фактично не є корупціонерами. Сказане, як видається, стосується і злочину, передбаченого ст. 210 КК.

2. Остання визнає злочином всього два (названі, відповідно, у пунктах 24 і 29 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України; далі – БК) порушення регулятивного законодавства. Звідси, зокрема, впливає, що фінансування заходів, які не дозволяється фінансувати за рахунок коштів резервного фонду, немає підстав розцінювати як нецільове використання бюджетних коштів. Таку поведінку не слід визнавати і здійсненням видатків бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч БК або закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Порушення службовою особою встановленого порядку використання коштів резервного фонду державного або місцевого бюджету, яке не слід кваліфікувати за ст. 210 КК, може утворювати склад

злочину проти власності або злочину у сфері службової діяльності. Такий саме висновок буде доречним і щодо здійснення видатків кредитування місцевого бюджету, які відповідно до БК мають проводитись з іншого бюджету. Назване бюджетне правопорушення (п. 28 ч. 1 ст. 116 БК) також неправильно розцінювати як нецільове використання бюджетних коштів.

Подолати таку вибіркковість у частині криміналізації бюджетних правопорушень *de lege ferenda* можна шляхом використання в тексті ст. 210 КК узагальнюючого формулювання «незаконне здійснення витрат бюджету» і виокремлення такої відмінної від попередньої форми поведінки, як порушення порядку здійснення міжбюджетних трансфертів. Також сфера застосування вдосконалених статей 210, 211 КК має бути поширена на зловживання з коштами фондів державного загальнообов'язкового соціального страхування. Адже ці кошти, хоч і не включені до державного бюджету, використовуються для виконання функцій держави – надання соціальних послуг і матеріального забезпечення непрацездатної частини населення чи у зв'язку з настанням певних подій, тобто за своїм соціальним призначенням і порядком використання не відрізняються від бюджетних коштів.

3. Значення розроблюваних Міністерством фінансів України або іншими державними органами документів, у яких можуть міститись переліки діянь, віднесених до нецільового використання бюджетних коштів, та інші відповідні вказівки (роз'яснення), з погляду кваліфікації за ст. 210 КК переоцінювати не варто. Адже кваліфікуючи ті чи інші дії службової особи і процесуально закріплюючи результат свого тлумачення кримінального і бюджетного законодавства, правозастосувач не зобов'язаний керуватись документом, який має відповідне (зазвичай фінансове) призначення і може не містити вичерпного переліку різновидів нецільового використання бюджетних коштів. Крім цього, не виключені ситуації, коли правозастосувач, розкриваючи зміст бланкетної диспозиції ст. 210 КК і беручи до уваги законодавчо закріплене визначення нецільового використання бюджетних коштів (ст. 119 БК), даватиме певному порушенню бюджетного законодавства іншу оцінку, ніж та, що пропонується в порядку відомчої правотворчості тим чи іншим державним органом.

Наприклад, у листі Головки КРУ №26-18/17 від 21.07.2009 «Про поняття «Нецільове використання бюджетних коштів» роз'яснюється, що всі видатки, на здійснення яких не надано повноважень кошторисом, які здійснені понад визначений кошторисом обсяг або здійснення яких не пов'язане з виконанням бюджетною установою своїх функцій чи досягненням цілей одержувачем бюджетних коштів, необхідно трактувати як нецільове використання бюджетних коштів. Проте таке тлумачення видається поширювальним, а тому неприйнятним (щонайменше для потреб застосування ст. 210 КК).